

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 5. Utrùm aliquis timor, & quis pertineat ad virtutem spei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

& ex parte objecti ab excellentia seu bonitate respectiva boni concupiti.

Ad 2. prob. R. neg. maj. universaliter sumptam: nam amor, quo proprium nostrum commodum supernaturale amamus, supernaturalis est. Amore autem illo, quo concupiscimus Deum ut summum bonum nostrum, amamus proprium nostrum commodum supernaturale, quod nihil aliud est, quam conjunctio nostri cum summo bono nostro, quâ nostri summe perfectiva.

Dices. Si amor ille, quo concupiscimus Deum ut summum bonum nostrum, supernaturalis est, pertinet ad virtutem charitatis: ad solam enim charitatem pertinet amare supernaturaliter, & velle beatitudinem, aliaque bona supernaturalia, solius charitatis officium est. Absurdum conf. Ergo, &c. *R. neg. seq. maj. Ad prob. R. neg.* Nam possumus quidem amare nos supernaturaliter, & velle nobis beatitudinem, aliaque bona supernaturalia ex charitate, at non ex sola charitate. Amamus non supernaturaliter ex charitate, amando nos precise propter Deum, seu propter bonitatem Dei absolutam. Item volumus nobis beatitudinem, & alia bona supernaturalia ex charitate, volendo ea nobis propter honorem & gloriam Dei. At amamus etiam nos supernaturaliter, concupiscendo nobis beatitudinem, & alia bona supernaturalia, ad beatitudinem assequendam nobis utilia vel necessaria, quia beatitudo summum bonum nostrum est. Et actus, quo sic nobis beatitudinem, & alia bona supernaturalia ad ipsam conducentia concupiscimus, supernaturalis est; vires enim naturæ superat, & omnem ejus exigentiam; nec tamen est amor charitatis; habet enim pro motivo bonitatem Dei respectivam, seu bonum Dei ut est nostrum bonum, & sic nostrum proprium commodum, quamvis supernaturale & altioris ordinis, intendit. Charitas verò habet pro motivo bonitatem Dei absolutam, & sic non proprium nostrum commodum intendit, sed bonum Dei, nempe gloriam ejus extrinsecam, quia bonum ejus est.

Obj. 4. contra 4. Resp. Amor ille, quo diligimus Deum ut summum nostrum bonum, pertinere non potest ad virtutem theologiam: nam habet quidem pro objecto materiali Deum, at pro formali non habet aliquid increatum, sed aliquid creatum: ratio enim amandi Deum ut summum bonum nostrum, non est Deus, sed ipse amans, & commodum proprium. Ergo, &c. *R. neg. ant. Ad prob. R.* Amorem illum non solum habere pro objecto materiali primario Deum, sed etiam habere pro objecto formali aliquid increatum, nempe bonitatem Dei respectivam; cum hoc amore amemus summum bonum nostrum, quia summum bonum nostrum est. Ratio igitur amandi Deum hoc amore, non est ipse amans, sed bonitas Dei, & eatenus proprium commodum, est nobis ratio amandi Deum hoc amore, quatenus hoc amore amatur Deus propter ejus bonitatem, non ut ejus bonum est, sed ut est bonum amantis.

Dices. Homo non amat Deum ut summum bonum suum, nisi quia saltem natura prius amat se ipsum. Ratio autem amandi se ipsum est propria bonitas amantis. Ergo ratio amandi Deum amore concupiscentiæ, est propria bonitas amantis. *R. neg. ant.* Nam homo propter naturalem conjunctionem, quam habet ad se ipsum, sine previo amore, quo se ipsum propter propriam bonitatem amat, cum auxilio interioris gratiæ amat Deum ut summum suum bonum, & sic amando Deum se ipsum amat: nam hic amor, qui est concupiscentiæ respectu Dei, est benevolentiae respectu ipsius amantis, ut jam observatum est; quamvis tota ratio amandi sit bonitas Dei, non quidem ut est bonum Dei, sed ut est bonum amantis: hoc ipso enim quod amo Deum propter bonitatem ejus, quia bonum meum est, simul & indivisibiliter eodem illo actu amo me ipsum, quia sic amando Deum, illum, adeoque summum bonum meum mihi amo.

Obj. 5. contra eand. Resp. Potest v. g. religio (idem

dic de omnibus aliis virtutibus ad voluntatem pertinentibus) elicere circa objectum sibi proprium, nempe circa cultum Dei, actus amoris & spei. Ergo male dicitur, quod spes & amor, ex quo spes oritur, pertineant ad solam illam virtutem specialem, quæ virtus spei dicitur. *R.* Posse quidem religionem (quod etiam dici debet de qualibet alia virtute ad voluntatem pertinente) elicere actus amoris & spei circa objectum sibi proprium: potest enim elicere actus amoris & desiderii efficacis circa cultum Dei cum erectione animi adversus cultus hujus arduitatem, fundata in virtute Dei auxiliatrice. At spes illa non est nisi latè & improprie spes, nec habet pro objecto materiali aut etiam formali primario Deum: nam objectum ejus formale primarium est honestas cultus divini, qui est objectum ejus materiale.

Potro hic non agitur de spe latè & improprie sumpta, sed de spe sumpta proprie & strictè. Spes autem proprie & strictè sumpta, est ea quæ habet pro objecto materiali primario beatitudinem supernaturalem, seu Deum ut possidendum per visionem beatificam, & pro formali primario bonitatem Dei respectivam. Unde spes sic sumpta oritur ex amore, cujus objectum materiale primarium est supernaturalis beatitudo, formale verò bonitas Dei non ut bonum Dei est, sed ut est nostrum bonum. Spes igitur proprie & strictè sumpta, & amor ex quo spes proprie & strictè sumpta oritur, sunt actus theologales, adeoque pertinentes ad virtutem aliquam theologalem, quæ alia esse non potest, quam virtus spei, seu quam virtus illa, quæ inter virtutes theologicas secundum locum obtinet.

Dices. Spes proprie & strictè sumpta tam pertinet ad tertiam virtutem theologiam, quam ad secundam: tam enim possum sperare proximo beatitudinem supernaturalem quam mihi. Ergo, &c. *R. neg. ant. Ad Prob. R.* Cum spero beatitudinem supernaturalem proximo, vel spero propter Deum, seu propter gloriam Dei, quem propter se diligo, & tunc spes mea pertinet ad charitatem, at non est spes proprie & strictè sumpta; vel spero, quia supernaturalis beatitudo est proximi bonum & commodum, quod est aliquo modo bonum & commodum meum propter naturalem conjunctionem, quam habeo cum proximo, quomodo mater etiam existens in peccato mortali, potest sperare filio suo supernaturalem beatitudinem, & tunc spes mea est spes proprie & strictè sumpta, sed minimè pertinere potest ad charitatem, cujus objectum formale est bonitas Dei secundum se & absolute sumpta, seu bonitas Dei, non ut est bonum nostrum, sed precise ut bonum Dei est. Spes igitur proprie & strictè sumpta pertinet ad solam secundam virtutem theologiam, cujus precipuus est actus ac difficillimus: unde hæc virtus theologica virtus spei nominatur; charitatis verò precipuus & excellentissimus actus est, diligere Deum, & quæ adhærere super omnia propter se.

ARTICULUS V.

Utrum aliquis timor, & quis pertineat ad virtutem spei.

Nota. Cum S. Thomas 2. 2. q. 19. a. 1. in O. hic agimus de timore, secundum quod per ipsum aliquo modo ad Deum convertitur, vel ab eo avertitur. Timor autem, secundum hanc acceptionem, dividitur in mundanum, servilem, filialem, & initialem. Timor mundanus seu humanus dicitur, quo quis ita timet malum aliquod temporale, quod potest ab hominibus infligi, ut malit peccare & Deum offendere, quam malum illud incurere. Hic autem timor, cum avertat à Deo, & oriatur ex mala radice, nempe ex amore mundano, quo homo finem suum constituit in creatura, malus est, nec proinde esse potest actus virtutis, adeoque nec potest pertinere ad virtutem spei, aut ad aliquam aliam virtutem.

Timor

Timor servilis est ille, quo homo timet poenam sive temporalem sive aeternam, à Deo infligendam. Dividitur in servilem simpliciter, & serviliter servilem. Serviliter servilis est is, quo quis immoderate & contra recte rationis regulam timet, plus scilicet timendo malum poenae, quod à Deo propter peccatum infligitur, quam malum culpae, quo Deus offenditur, ut si timeat aeternam damnationem tanquam omnium omnino malorum supremum. Unde timor serviliter servilis malus est & vitiosus: per illum enim homo plus timet malum proprium, quam malum Dei, quod est peccatum; atque ita convincitur se ipsum plus diligere, quam Deum, & sic non in Deo, sed in se ipso finem suum constituit: nam, ut dicit S. Thomas qu. cit. a. 3. *O. timor ex amore nascitur*, & sic homo non plus malum proprium timet, quam malum Dei, nisi quia plus amat se ipsum, quam Deum. Timor igitur serviliter servilis non potest esse alicujus virtutis actus, & sic ad spem pertinere non potest.

Timor servilis simpliciter est ille, quo poena à Deo infligenda, timetur moderate, & secundum mensuram rationis, ut cum quis timet damnationem aeternam super omne aliud malum, quod non est peccatum: tunc enim malum damnationis aeternae non plus timetur, quam meretur ejus malitia, & homo sic timens malum damnationis aeternae, non amat se ipsum inordinatè, nec finem suum in se ipso constituit: neque paratus est ad potius peccandum, quam ad incurrendum malum aeternae damnationis; sed è contra necessariò necessitate consequente, super omnia mala temporalia refugit malum culpae, non quidem ut est offensivum Dei, adeoque malum ejus, sed ut est inductivum reatus aeternae damnationis, adeoque proprium summum malum: quod bonum est & honestum: malum enim culpae non solum ut Dei offensivum, sed etiam ut aeternae damnationis reatus inductivum, super omnia mala temporalia honestè & laudabiliter refugit potest, potestque actus, quo sic malum culpae refugitur, à charitate imperari, & ad Dei gloriam referri. Quod si tunc homo nondum amat Deum super omnia propter se, at non se ipsum plus amat quam Deum, nec finem suum in se ipso constituit, sed in Deo quem diligit super omnia ut suum summum bonum, non quidem amore charitatis, sed amore concupiscentiae, quem honestum & ordinatum esse probavimus. Timor igitur servilis simpliciter bonus est, & recte rationi consentaneus.

Timor filialis dicitur ille, quo timetur malum culpae, quia malum est Dei, non quia malum est timentis; seu quo timemus culpam, non quia inducit reatum poenae sed quia Deum offendit. Dicitur filialis, quia, ut ait S. Thomas quaest. cit. a. 2. in *O. Filiorum est timere offensam patris*: dicitur etiam timor castus, quia oritur ex charitate, cujus est animas nostras unire Deo tanquam sponso, sicut uxor se conjungit viro unione amoris, & sic conjuncta castitatem conjugalem studiosè servat. Vide S. Thomam art. cit. ad 3.

Timor initialis differt à filiali, tanquam imperfectum à perfecto intra eandem speciem. Unde timor filialis dividi potest in perfectum & imperfectum. Timor filialis imperfectus, qui timor initialis dicitur, est ille qui reperitur in incipientibus, in quibus charitas est imperfecta, hoc est, in quibus est amor Dei propter se, appetitivè quidem summus, sed nondum valdè intensus: quare super omnia quidem, sed nondum cum magna intensione timent culpam, ut est offensa Dei: unde fit, ut adhuc magis timent culpam, eamque praecipue devitent propter reatum poenae, quem inducit. Breviter, quia malum culpae remissè tantum, quamvis super omnia, timent ut est malum Dei, illud intensius timent ut est malum proprium, quare & illud quod tale praecipue fugiunt. Hinc timor initialis est timor culpae prout est offensa Dei, appetitivè quidem summus, sed remissus, & quocum, quia remis-

sus est, praedominatur adhuc timor servilis: ita ut, qui timorem tantum initialem habet, quia remissam tantum habet charitatem, praecipue timeat & vitet malum culpae, quia inductivum reatus poenae, adeoque quod malum proprium.

Timor filialis perfectus, qui dicitur simpliciter timor filialis, est ille qui reperitur in perfectis, in quibus charitas est perfecta, hoc est, in quibus est amor Dei propter se non solum appetitivè summus, sed etiam valdè intensus: quare non solum super omnia, sed etiam cum magna intensione timent culpam, prout est offensa Dei, tamque ut talem devitant. Unde timor filialis est timor culpae, prout est offensa Dei, non solum appetitivè summus, sed etiam intensione magnus quocum proinde praedominari non potest timor servilis, quo timetur malum culpae, ut malum proprium timentis; sed vel homo definit timere malum culpae ut malum proprium, & inductivum reatus poenae, vel certè regulariter non timet & vitat malum culpae, nisi ut malum Dei, illudque ut tale praecipue timet & vitat. Vide S. Thomam 2. 2. q. 19. a. 8. & ad 2.

Ex dictis haecenus, habemus timorem filialem & initialem oriri ex charitate, filialem ex perfecta non solum appetitivè, sed etiam intensivè; & initialem ex perfecta appetitivè, sed intensivè imperfecta, adeoque neutrum pertinere posse ad virtutem spei. De solo igitur timore servili potest esse difficultas; pro cujus solutione, fit

RESPONSIO.

Timor servilis simpliciter, quo scilicet ordinatè & secundum mensuram recte rationis poena aeterna, vel aliud quodvis ad eam ducens timetur ut malum & incommodum nostrum, pertinet ad virtutem spei, ut actus ab ea elicitus.

Prob. Nam ejusdem virtutis est amare bonum, & fugere contrarium sub ratione opposita rationi, sub qua amat bonum. Sic v. g. charitatis est amare bonum Dei extrinsecum, quia bonum Dei est, & fugere malum huic bono contrarium, nempe peccatum, quia Dei malum est. Atqui virtutis spei est, amare beatitudinem supernaturalem, quia bonum & commodum nostrum est. Ergo etiam est virtutis spei, fugere privationem beatitudinis supernaturalis, & aliud quilibet ducens ad hanc privationem, quia est malum & incommodum nostrum. Atqui fugere privationem, beatitudinis, quia est malum & incommodum nostrum, est eam timere serviliter. Ergo timere serviliter privationem beatitudinis, pertinet ad virtutem spei, & timor servilis est actus ab ea elicitus.

Confirm. Timor servilis pertinet ad eam virtutem, ad quam pertinet amor ex quo nascitur: actus enim boni per se ordinati, ita ut unus alium praesupponat, & ex eo intimè oriatur, ad eandem virtutem pertinent. Atqui amor ex quo nascitur timor servilis, pertinet ad virtutem spei. Ergo & timor servilis. *Prob. min.* Nam amor, ex quo timor servilis nascitur, est amor concupiscentiae, quo amamus beatitudinem nostram ut bonum & commodum nostrum: non enim timeo ne sim miser, nisi quia amo esse beatus; nec timeo privationem beatitudinis aeternae ut malum & incommodum meum, nisi quia amo beatitudinem aeternam ut meum bonum & commodum; & hoc ipso quod amo beatitudinem aeternam ut bonum & commodum meum, non possum non odisse & timere aeternae beatitudinis privationem ut meum malum & incommodum. Atqui amor ille concupiscentiae, quo, &c. ad virtutem spei pertinet. Ergo, &c.

Obj. Si timor servilis simpliciter pertinet ad virtutem spei, ad eam quoque pertinet timor serviliter servilis. Absurdum conf. Ergo, &c. Minor constat: nam timor serviliter servilis est actus vitiosus. *Prob. seq. maj.* Timor enim servilis simpliciter, & timor serviliter servilis, non differunt quoad substantiam.

R. neg. seq. maj. & prob. ejus. Quamvis enim timor servilis simpliciter, & timor serviliter servilis con-

convenient in objecto materiali, uterque enim est timor pœnæ æternæ; unde conveniunt in ratione generica timoris servilis, quod est, esse ejusdem substantiæ latè sumptæ atamen essentialiter & specificè differunt, quia habent modum tendendi in objectum essentialiter & specificè diversum. Unde tam differunt inter se, quam inter se differunt actus quo amatur bonum creatum & summum bonum, & actus quo amatur idem bonum creatum præcisè secundum veram & propriam rationem boni, quam habet.

Quæres, utrum timor diminuatur, vel omninò tollatur, an verò solum perficiatur per charitatem?

R. 1. Timor serviliter servilis tollitur per charitatem: nam actus, quo plis timetur proprium malum & incommodum, quam offensa Dei, etiam gravis, incompossibilis est cum charitate. Atqui per timorem serviliter servilem plus timetur proprium malum & incommodum, quam offensa Dei etiam gravis: timor enim serviliter servilis est is, quo quis timet pœnam æternam ut summum malorum omnium, adeoque quo quis timet pœnam æternam super ipsum malum culpæ. Ergo, &c.

R. 2. In timore simpliciter servili duo considerari possunt, nempe anxietas, & substantia ipsius timoris. Timor servilis quantum ad anxietatem sensim minuitur, crescente charitate: nam crescente charitate, crescit spes & fiducia in Deum. Crescente autem spe & fiducia in Deum, anxietatem & sollicitudinem, quas causat timor servilis, decrescere, & pacem conscientie generari necesse est. Ergo, &c. Quantum verò ad substantiam timor servilis non minuitur, sed augetur, crescente charitate: nam substantia timoris servilis est fuga privationis beatitudinis, quæ malum nostrum est. Atqui hæc fuga crescit, crescente charitate: crescente enim charitate, crescit spes seu desiderium beatitudinis, ut nostrum bonum est; & crescente spe, seu desiderio beatitudinis, ut nostrum bonum est, non potest non crescere fuga privationis beatitudinis, ut malum nostrum est: nam quò plus amamus bonum aliquod, eò plus averfamur malum oppositum; & quò averfamur malum oppositum; eò plus illud fugimus.

Porrò quamvis timor simpliciter servilis quoad substantiam maneat cum charitate etiam perfecta, in bono tamen sensu potest simpliciter dici, ab ea excludi, quatenus qui perfectam habet charitatem, bonum non operatur amplius ex timore servili, aut certe bonum non operatur amplius ex illo, tanquam ex motivo præcipuo, sed semper operatur bonum vel ex sola charitate, vel saltem ex illa ut motivo principali; cum è contra is, in quo charitas imperfecta est & remissa, sæpè ex timore servili, & quidem motivo præcipuo operetur.

R. 3. Charitas non tollit timorem filialem, sed è contra illum perficit. Nam 1. timor filialis ex charitate oritur, 2. Et ita crescente charitate, non potest non augeri timor filialis. Ratio pro utroque est, quia qui timet aliquem offendere, idè timet, quia illum amat; adeoque quò plus illum amat, eò plus timet illum offendere. Hinc imperfecti imperfectum tantum & initialem habent timorem filialem, quia imperfectè tantum & remissè Deum diligunt. Perfecti verò timorem filialem perfectum habent, quia Deum diligunt perfectè & intensissimè: unde fit ut nunquam, vel saltem rarò, ex timore servili ut præcipuo motivo vident offensam Dei.

Quæres, utrum remaneat timor in patria?

R. Timorem aliquem remanere in patria docet Plaltes regius Plal. 18. *Timor Domini sanctus, permanens in seculum seculi*. Et Job cap. 26. *Columnæ cœli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus*; ubi per columnas cœli angelos beatos intelligit, interprete Gregorio Magno, lib. 17. *Moralium*, cap. 17. Unde S. Bernardus epist. 109. inter errores Abailardi computat, timorem non manere in patria. Sed difficultas est, quis sit ille timor, qui in patria manet; circa quod tres sunt sententiæ. Prima docet, in patria, ubi nec pœna, nec culpa esse potest, non ma-

nere timorem servilem, nec filialem, prout est timor divinæ offensæ; & timorem qui est in beatis, esse timorem reverentialem, seu summam quandam reverentiam, quam habent Deo, in quantum ex consideratione infinitæ ipsius excellentiæ, profundissimè demittunt sese in illius præsentia, & quandam velut horrorem de illo concipiunt.

Secunda sententia pariter excludit à patria utrumque timorem, servilem & filialem, & dicit actum illum, quo beati dicuntur timere in cœlo, esse quandam admirationem de excellentia divina, vel potius esse actum, quo ex tali admiratione refugium curiosius investigare opera & consilia Dei.

Tertia sententia tenet timorem filialem, seclusis imperfectionibus, quas adjunctas solet habere in via, manere in beatis, fugam scilicet offensæ Dei, ut secundum se possibilis in natura creata.

ARTICULUS VI.

De proprietatibus spei.

PROPOSITIO I.

Spes theologica est affectivè firmissima.

Prob. 1. ex Apostolo Hebr. c. 6. ubi sic ait: *Confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam*. 2. Ex Trid. sess. 6. cap. 13. ubi dicitur: *Tametsi in Dei auxilio firmissimam spem collocare & reponere omnes debent*. 3. Ratione: nam spes, quæ erectio animi contra arduum beatitudinis, adhæret objecto formali secundum meritum ejus. Atqui objectum formale spei, ut est erectio animi contra, &c. meretur adhesionem firmissimam, imò & super omnia firmam: nam objectum illud formale est virtus Dei auxiliatrix infinitè efficax, nobis per promissionem summè fidelem aliquo modo obligata. Ergo, &c.

PROPOSITIO II.

Spes theologica ex parte sua est certissima tum intrinsecè, tum extrinsecè.

Prob. 1. Est certissima extrinsecè: nam nititur fide divina, qua certissimè proponuntur solidissima motiva sperandi, & assurgendi contra difficultates in prosecutione beatitudinis occurrentes. 2. Est certissima intrinsecè: nam certissimè erigit nos contra difficultates in prosecutione beatitudinis occurrentes; cum nitatur virtute auxiliatrice infinitè efficaci, nobis obligata per promissionem summè fidelem; vel, si vis, cum nitatur auxilium certissimè præparatis, & ad assequendam salutem sufficientissimis. Dixi autem, ex parte sua: nam ex parte nostra defectibilis est, quia Deo nobis auxilianti deesse possumus: unde salus nostra incerta est.

PROPOSITIO III.

Spes theologica necessaria est necessitate mediæ ad salutem adultorum peccatorum.

Prob. Nam illud est necessarium necessitate mediæ ad salutem adulti peccatoris, sine quo adultus peccator justificari non potest. Atqui adultus peccator justificari non potest sine actu spei theologice. Ergo, &c. *Prob. min.* ex Trid. sess. 6. cap. 6. ubi recensentur dispositiones in adultis peccatoribus prærequiritæ, & dicitur: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, & adjuvi, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum ... & dum peccatores se esse intelligentes, à divina justitia timore, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore*.

PROPOSITIO IV.

Spes theologica est etiam necessaria necessitate præ-